

ความเป็นจีนในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล*

Being Chinese in novels and short stories by Praphatson Sawikul

เพ็ญประภา เหล่าทะนนท์¹, จารุวรรณ ธรรมวัตร²
Penprapa Laotanon¹, Jaruwan Thammawatra²

Received: 26 May, 2020

Revised: 15 July 2020

Accepted: 17 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการนำเสนอความเป็นจีนในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรมแก่นเรื่อง เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการนำเสนอผ่านแก่นเรื่องเป็นหลัก ข้อมูลตัวบทที่นำมาศึกษามีจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ สำเภาทอง ม่านมรสุม ไซนามูน รองเท้าไม้ บ้านชายดง และแผ่นดินใหญ่ ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการนำเสนอความเป็นจีนผ่านแก่นเรื่อง ในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล ได้นำเสนอความเป็นจีนอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) แก่นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต 2) แก่นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว 3) แก่นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ 4) แก่นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ซึ่งพฤติกรรมการนำเสนอความเป็นจีนผ่านแก่นเรื่องดังกล่าวได้แสดงให้เห็นระบบความคิด ความเชื่อ โลกทัศน์ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนที่สืบเนื่องมาจวบจนถึงปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจ

คำสำคัญ: ความเป็นจีน, นวนิยายและเรื่องสั้น, ประภัสสร เสวิกุล

Abstract

This research aimed to study strategies for presenting Chinese identity in Praphatsorn Sawikul's novels and short stories using the concept of literary elements, theme of the story. To analyze strategies for presenting through the theme The texts were studied in a total of 6 subjects: Samphaothong, Manmorasum, Chinamoon, Mammorlasum, Banchaidong and Pandinyai. The results of the study showed that strategies for presenting Chineseness through the theme of In

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความเป็นจีนในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล” ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร.0869728556

E-Mail: penprapa856@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม E-Mail: jaruwan.thamwat@hotmail.com

¹ M.A. Candidate, Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University. Tel.0869728556
E-Mail: penprapa856@gmail.com

² Associate Professor, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University. E-Mail: jaruwan.thamwat@hotmail.com

Prapassorn Sevikul's novels and short stories, there are 4 Chinese aspects which are 1) themes about life 2) themes about family problems 3) themes about economy 4) themes about politics Rule The method of presenting Chinese identity through the aforementioned theme has interestingly demonstrated the system of thoughts, beliefs, worldviews, values and social ideologies of the Chinese and Thai people of Chinese ancestry that has continued to date.

Keywords: the Chinese, novels and short stories, Praphatson Sawikul

บทนำ

ชาวจีนตั้งถิ่นฐานอย่างมั่นคงถาวรในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและได้รับความสะดวกในการประกอบอาชีพ ทำให้ชาวจีนเข้ามามากขึ้นจนกลายเป็นชนกลุ่มน้อยที่ใหญ่ที่สุดในสังคมไทย ชาวจีนยึดมั่นในประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด ความเชื่อเหล่านี้ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชาวจีน โดยอาศัยกิจกรรมทางสังคมทั้งพิธีกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมในเทศกาลกิจกรรมเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงคุณค่าการร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนกลายเป็นหลักสำคัญของชุมชนชาวจีนในประเทศไทย และมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวจีนทั้งในด้านการครองเรือน การประกอบอาชีพและด้านจิตใจ

ลักษณะดังกล่าวนับเป็นลักษณะที่เห็นได้อย่างเด่นชัดของชนชาวจีน อาจเป็นลักษณะที่แตกต่างจากสังคมอื่น หรือเป็นลักษณะที่ซ้ำกับสังคมอื่นก็ได้แต่มีลักษณะที่โดดเด่นหรือรู้จักกว้างขวางจนสามารถชี้ได้ว่าเป็นสังคมนั้นๆ ดังที่แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2550: 3) กล่าวว่า ชาวจีนนำเอาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อต่างๆ ที่ตนยึดถือต่อกันมาหลายชั่วอายุคนเข้าไปปฏิบัติในดินแดนที่ตนอาศัยอยู่ ด้วยเหตุนี้สังคมไทยจึงมีขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อของชาวจีนอยู่โดยทั่วไป ทำให้เกิดเป็นอีกกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งที่มีอยู่ในประเทศไทย การเข้ามา

ของชาวจีนในประเทศไทยได้ก่อให้เกิดงานเขียนมากมายเกี่ยวกับชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน อันนำไปสู่วรรณกรรมที่นำเสนอภาพชาวจีนที่โดดเด่นและได้รับความนิยม คือ งานเขียนนวนิยายและเรื่องสั้น ที่จะมีเรื่องราวเกี่ยวกับชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนในมุมมองรูปแบบประเด็นต่างๆ

วรรณกรรม คือ ผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากความคิดของนักเขียน โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง เนื้อเรื่องในวรรณกรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตและภาพสะท้อนสังคมของแต่ละยุคสมัย โดยนักเขียนนำมาปรุงแต่งขึ้นเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539: 43) เสนอความเห็นไว้ว่า “คนที่รู้จักอ่านวรรณกรรมย่อมมีประสบการณ์เทียบ จึงมีความรู้เรื่องชีวิตดีกว่าคนที่ไม่ได้อ่านวรรณกรรม” นอกจากประสบการณ์แล้ววรรณกรรมนั้นยังให้ความรู้ด้านภาษาคติสอนใจ และเป็นแนวทางให้ผู้อ่านเข้าใจวัฒนธรรม รวมถึงธรรมะในศาสนาตน ได้ทราบถึงประเพณีบางอย่างรวมทั้งเข้าใจจิตใจของมนุษย์ดีขึ้นด้วย

นวนิยายและเรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี ที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปและนอกจากความบันเทิงแล้วนวนิยายและเรื่องสั้นยังส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้ความคิดและคตินิยมในการดำเนินชีวิตช่วยพัฒนาและช่วยยกระดับจิตใจของผู้อ่านได้เพราะมีการสอดแทรกเรื่องราวต่างๆ ไว้ และวรรณกรรมประเภท

นวนิยายก็เป็นวรรณกรรมที่สื่อความคิดของผู้เขียน เพื่อบอกเรื่องราวต่างๆ ของผู้คนที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้นวนิยายยังเป็นการจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้รู้จักชีวิตในแง่ที่คลี่คลายปัญหาด้วย (รินฤทัย สัจจะพันธุ์, 2542: 50)

นวนิยายและเรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมที่คนนิยมอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน และเพื่อใช้ในการศึกษาวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดได้แก่การรวมเล่มเรื่องสั้นกับนวนิยายของนักเขียนต่างๆ หรือการเขียนเรื่องสั้น การเขียนนวนิยายเป็นตอนๆ ลงในนิตยสาร วารสาร ตลอดจนหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ อีกทั้งการวิพากษ์วิจารณ์ วรรณกรรมทั้งสองประเภททั้งในวงการศึกษาทางวรรณคดี วรรณกรรม ตามนิตยสารต่างๆ การประกวดการตัดสินเรื่องสั้นและนวนิยายดีเด่นของสถาบันต่างๆ เหล่านี้ล้วนแสดงถึงความแพร่หลายของนวนิยายและเรื่องสั้นทั้งในวงผู้อ่านและผู้แต่งทั้งสิ้น (กาญจนา วิชญาปกรณ์, 2534: 1)

แนวคิดที่พบในนวนิยายและเรื่องสั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันที่มีความสมจริงและเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัวเนื่องจากนักเขียนมีความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ จึงเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมและเมื่อนักเขียนสร้างสรรค์วรรณกรรมจึงมักจะสะท้อนภาพสังคม การเมืองเศรษฐกิจการปกครอง ตลอดจนความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนำมาเสนอให้ผู้อ่านได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม การดำเนินชีวิต แนวคิดหรือทรรศนะต่างๆ ของคนในสังคมเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

การวิจัยวรรณกรรมไทยที่แสดงความเป็นจีนในสังคมไทย จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วย

ชี้แนะให้เห็นถึงตัวตน ความคิด วิถีชีวิตของชาวจีนและชาวไทยเชื้อจีนได้อย่างเด่นชัด ด้วยวรรณกรรมเป็นงานเขียนที่สามารถนำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ในสังคม เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และมีเนื้อหาสะท้อนความเป็นจริงในสังคม ดังที่ ชูติมา สัจจันนท์ (2542: 1) กล่าวไว้สรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นบันทึกความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของมนุษย์ สืบทอดและสร้างความเชื่อมต่อสังคม เป็นกระจกสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนทฤษฎี ความเชื่อ ของผู้คนในสังคม วรรณกรรมเป็นผลผลิตของสังคมและมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนเป็นบุคคลในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมซึ่งกำหนดแนวคิด โลกทัศน์ของนักเขียน ขณะเดียวกันวรรณกรรมและนักเขียนก็มีอิทธิพลกำหนดความเป็นไปในสังคมหรือเปลี่ยนแปลงสังคม วรรณกรรมที่ดี มีคุณค่า ย่อมสามารถสร้างสรรค์ ชี้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีอันจะช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาสังคม

เรื่องราวชีวิตคนจีนที่ถ่ายทอดในตัวบทวรรณกรรมนั้น มีปรากฏอย่างต่อเนื่องเช่น วรรณกรรมเรื่องอยู่กับกัง ของหยก บูรพา (พ.ศ 2519) ช่อกลม ของโบตัน (พ.ศ 2523) กนกกลายโบตัน ของสีฟ้า (พ.ศ 2529) นอกจากนักประพันธ์กลุ่มดังกล่าวแล้ว ประภัสสร เสวิกุล ก็เป็นนักประพันธ์คนหนึ่งที่น่าเอาแง่คิดในการดำเนินชีวิตของคนจีนแผ่นดินใหญ่จากโพ้นทะเลมาร้อยเรียงเป็นงานเขียนทางวรรณกรรม ทั้งเรื่องสั้นและนวนิยาย ประภัสสร เสวิกุล เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงมีผลงานมากมายที่ได้รับความนิยม และผลงานของ ประภัสสร เสวิกุล ได้รับรางวัลต่างๆ และบางเรื่องยังได้สร้างเป็นภาพยนตร์และเป็นละครโทรทัศน์ ประภัสสร เสวิกุลเขียนนวนิยาย

ที่กล่าวถึงชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมในสังคมไทยเป็นอย่างมาก คือ เรื่อง ลอดลายมังกร และเรื่อง ขอหมอน ไบนั่น...ที่เธอฝันยามหนุน เป็นเรื่องที่ได้รับรางวัล ชมเชยประเภทนวนิยาย ซึ่งได้นำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ทั้งสองเรื่อง ทำให้คนไทยได้รู้จักชาวไทยเชื้อสายจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมากขึ้น

ประภัสสร เสวิกุล เลือกสรรกลวิธีในการนำเสนองานประพันธ์ให้ชวนติดตาม เล่าเรื่องแบบสมจริง เล่าเรื่องแบบเหนือจริง สร้างเรื่องแนววิทยาศาสตร์ในโลกอนาคต บางเรื่องย้อนอดีต เล่าเหตุการณ์ย้อนไปย้อนมา ตัดฉากที่เกิดขึ้นในสถานที่หลายแห่งเหมือนภาพยนตร์ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังใช้บทสนทนาสั้นๆ เพื่อเดินเรื่องมากกว่าบทบรรยาย และมักจบเรื่องในแนวโศกนาฏกรรม ซึ่งสร้างความซาบซึ้งประทับใจได้ยาวนาน ใช้ภาษาได้ละเอียดละไม เป็นภาษาสื่อกภาพที่มีแสง สี เสียง กลิ่น รส และอารมณ์ชัดเจน นิยมอ้างอิงบทเพลง และบทกวี ทั้งของไทยและต่างประเทศเพื่อนำมาสร้างอารมณ์และความคิดได้สอดคล้องกับบริบทของเนื้อหา สำนวนโวหารในการบรรยาย พรรณาและบทสนทนา บางตอนเป็น “วรรคทอง” ที่คมคาย ลึกซึ้ง ชวนคิด กระตุ้นความรู้สึกจนน่าจดจำ (ปรารภณา บัวเชย, 2535: 4) นับได้ว่าประภัสสร เสวิกุล เป็นนักเขียนที่ถึงพร้อมทั้งข้อมูล จินตนาการ ฝีมือการเขียน ความสุจริตใจ ความเข้าใจโลกและชีวิต และที่สำคัญคือมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและเพื่อนมนุษย์ ประภัสสร เสวิกุล ได้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ เมื่อปี พ.ศ. 2554 ผลงานทั้งในด้านงานวรรณกรรมและสังคม จึงมีคุณค่าต่อผู้อ่านและวงวรรณกรรมไทย ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาความเป็นจีนในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร

เสวิกุล โดยศึกษาวิเคราะห์ผ่านกลวิธีการนำเสนอ ด้านแก่นเรื่องเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอความเป็นจีนในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผู้วิจัยศึกษานวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล เฉพาะที่มีเนื้อเรื่องและตัวละครคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนเท่านั้น จำนวน 6 เรื่อง มีดังนี้

1. สำเภาทอง สำนักพิมพ์ดอกหญ้า กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2541
2. ม่านมรสุม สำนักพิมพ์ดอกหญ้า กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2541
3. ไข่นำมูน สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2558
4. ร่องเท้าไม้ สำนักพิมพ์ดอกหญ้า กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2537
5. บ้านชายดง สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2558
6. แผ่นดินใหญ่ สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2558

ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมไว้อย่างละเอียดแล้วนำมาตีความโดยใช้กรอบแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรมเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

มาโนช ดินลานสกุล (2545: 76-154) อธิบายลักษณะของนวนิยายโดยอาศัยการวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายเป็นแนวทางดังนี้

1. โครงเรื่อง พิจารณาเหตุการณ์ในเรื่องสัมพันธ์กันอย่างมีเอกภาพและสนับสนุนโครงเรื่องใหญ่ให้มีความสมบูรณ์ในลักษณะที่แตกต่างหรือเป็นคู่ขนานกัน

2. เนื้อเรื่อง พิจารณาจากวิธีการเปิดเรื่องเรื่องนำเสนอใจการลำดับเรื่อง การสร้างความขัดแย้งหรือปัญหาการคลี่คลายปัญหา เป็นไปอย่างมีเหตุผลและลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินเรื่องราบรื่นและช่วยชี้แนะให้เห็นโลกหรือสังคมกว้างขึ้น

3. แก่นเรื่อง พิจารณาจากการแสดงแนวคิดที่ชัดเจนเป็นการสร้างสรรค์

4. ฉาก พิจารณาความสอดคล้องของฉากและเหตุการณ์ในเรื่อง ฉากช่วยให้มองเห็นลักษณะตัวละครชัดเจนและมีผลต่ออารมณ์ผู้อ่าน

5. ตัวละคร จากบุคลิกภาพของตัวละครมีความสมจริงสภาพจิตใจและความรู้สึกตัวละครเหมือนมนุษย์ทั่วไป

6. บทสนทนา พิจารณาจากบทสนทนาช่วยให้การดำเนินเรื่องรวดเร็วแทนการบรรยาย มีความสอดคล้องกับนิสัยตัวละครและภาษาที่ใช้มีความสมจริง

7. กลวิธีการแต่ง พิจารณาจากวิธีการเล่าเรื่องวิธีการดำเนินเรื่องเรื่องให้น่าสนใจและการจบเรื่องอย่างประทับใจ

8. ทำนองการแต่ง พิจารณาจากการเลือกใช้คำการใช้สำนวนโวหาร

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543: 167-169) ได้เสนอแนวทางในการอ่านและพิจารณาประเมินค่าเรื่องสั้นว่าผู้ศึกษาควรพิจารณาประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. รูปแบบของเรื่องสั้นว่ามีรูปแบบการเขียนแบบใด เป็นแบบเก่าที่นิยมใช้เหตุการณ์เป็นหลักหรือแบบใหม่ที่นิยมใช้ความรู้สึกของ

ตัวละครที่มีต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นหลักเรื่องสั้นที่ยึดเหตุการณ์เป็นหลัก เรื่องสั้นที่มีความเรื่องนั้นมีแนวการเขียนในด้านใดมากที่สุด

2. จุดมุ่งหมายในการแต่งผู้แต่งย่อมมีเจตนาที่จะแสดงถึงอะไรสักอย่างหนึ่งเสมอ ผู้วิจารณ์ต้องพิจารณาแนวคิดที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่

3. วิเคราะห์เนื้อเรื่องผู้ศึกษาควรพิจารณาว่าองค์ประกอบของเรื่องสั้นมีความสมจริงมากน้อยเพียงใด

3.1 วิเคราะห์โครงเรื่องของเรื่องคืออะไรยอดของเรื่องอยู่ตรงไหน

3.2 วิเคราะห์ตัวละคร ตัวละครใดเป็นตัวเอก ตัวละครใดเป็นตัวประกอบและวิเคราะห์ลักษณะนิสัยได้ว่ามีอุปนิสัยคงที่หรือไม่

3.3 วิเคราะห์บทสนทนา คำพูดของตัวละครสอดคล้องกับภูมิหลังของตัวละครหรือไม่ และมีความสมจริงหรือไม่

3.4 วิเคราะห์ฉากสถานที่และเวลาที่เกิดเรื่องนั้นๆ

3.5 วิเคราะห์บรรยายกาศดูสมจริงสอดคล้องกับฉากหรือไม่

3.6 วิเคราะห์แก่นเรื่อง หาจุดมุ่งหมายที่ผู้แต่งต้องการสื่อไปยังผู้อ่าน

4. วิเคราะห์กลวิธีการแต่งมีลักษณะเด่น แปลก น่าสนใจอย่างไร

5. วิเคราะห์ท่วงทำนองการแต่ง พิจารณาการใช้คำสำนวนโวหารและทัศนคติ

6. วิเคราะห์คุณค่าของเรื่องสั้น ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานได้แนวคิดหรือไม่

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำแนวคิดการวิเคราะห์นวนิยายและเรื่องสั้น มาใช้ประกอบการศึกษาองค์ประกอบทางวรรณกรรมโดยเฉพาะ

วิเคราะห์แก่นเรื่อง เพื่อให้เห็นถึงกลวิธีการนำเสนอความเป็นจีนในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์นวนิยายและเรื่องสั้นของ ประภัสสร เสวิกุล ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนจำนวน 6 เรื่อง โดยศึกษาวิธีการนำเสนอความเป็นจีนผ่านแก่นเรื่องเป็นหลัก ปรากฏผลดังนี้

1. แก่นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

ในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล ได้สอดแทรกแนวทางการดำเนินชีวิตไว้ในเนื้อเรื่องเป็นแนวคิดให้กับผู้อ่านสำหรับการใช้ชีวิต ใช้ชีวิตอย่างไม่ฟุ่มเฟือย ยึดมั่นความดีและมีความมานะอดทนต่อความลำบาก ซึ่งจะทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แก่นเรื่องจากนวนิยายเรื่องสำเภาทอง ให้แง่คิดความขยันหมั่นเพียร มานะบากบั่น ยึดมั่นทำความดีและกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนสั่งสอนลูกหลานให้มีความอดทนต่อความยากลำบาก ไม่เกียจงานต่อสู้กับโชคชะตาทั้งดีและร้าย ดังปรากฏในเนื้อหาของนวนิยายว่า

“..อาแปะจนๆ คนนั้นจะกลายเป็นมหาเศรษฐีที่ร่ำรวยอย่างอากังไปได้ยังไง”

“เป็นไปได้สิลูก” บิดาตอบด้วยน้ำเสียงที่แสดงความภาคภูมิใจ

“ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ย่อมสามารถเป็นไปได้ทั้งนั้น ถ้าเรามีความพยายาม มีความบากบั่นไม่ ย่อท้อ และมีความตั้งใจจริงโดยไม่กังวลต่ออุปสรรคต่างๆ นานา”

“จริงหรือฮะแม่” เขาหันไปทางมารดา “เป็นไปได้หรือฮะที่คนเราจะรวยได้ด้วยการซื้อเสื้อผ้า เก๋ๆ ”

“ได้ซิจะ” มารดายืนยัน “นอกจากความมานะอดทนและความอดทนแล้ว กังยังรู้จักอดออมเก็บเล็กผสมน้อย เงินที่ได้จากการซื้อขายเสื้อผ้าพวกนั้นไปลงทุนในกิจการอย่างอื่นค่อยเป็นค่อยไปจนแตกดอกออกช่ออย่างที่ตังเห็นอยู่นี้ล่ะจะ”

“และกังก็ไม่เคยลืมความยากลำบากครั้งที่ลงเรือสำเภามาจากเมืองจีนในครั้งกระนั้น และเล่าเรื่องให้พ่อฟังอยู่บ่อยๆ เมื่อสร้างบ้านหลังนี้ขึ้นพ่อจึงนำสำเภาจำลองนี้มาตั้งไว้เพื่อเป็นเครื่องรำลึกถึงอากังและการก่อสร้างตัวในเมืองไทยที่เริ่มต้นจากการเดินทางรอนแรมมาในเรือสำเภา”

“ทำไมพ่อไม่เคยเล่าเรื่องเก๋ๆ ของกังให้ผมฟังมาก่อนล่ะครับ” เขาเยหน้าขึ้นมอง

“เพราะพ่ออยากให้ตังรู้เรื่องราวของอาแป๊ะซื้อเสื้อผ้าเก่าแลกข้าวตังมากกว่าเรื่องของเศรษฐี อยากให้ตังรู้จักเขาที่มีชีวิตประสบความสำเร็จอย่างสูงแล้ว ถ้าตังไม่เริ่มจากบันไดขั้นแรกตังก็จะไม่มีวันก้าวขึ้นไปสู่ก้าวที่สูงขึ้นไปได้”

(สำเภาทอง. 2541: 23-24)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการนำเสนอความเป็นจีนผ่านแก่นเรื่อง ในเรื่องของการมีความพยายาม มีความบากบั่นไม่ย่อท้อ และมีความตั้งใจจริงโดยไม่กังวลต่ออุปสรรคของอากังของตังที่เดินทางมาจากเมืองจีนด้วยเรือสำเภาไม่มีเงินทองติดตัว มีความมานะอดทนและความอดทน เริ่มจากการทำงานเล็กน้อยอย่างซื้อเสื้อผ้าเก่ารู้จักอดออมจนมีเงินไปลงทุนทำอย่างอื่นจนร่ำรวยได้เป็นเศรษฐี และพ่อของตังที่

รับคำสอนเรื่องราวเล่านี้มาจากกังกัณามาสังสอนบอกเล่าต่อให้กับตั้งลูกชาย เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตต่อไปและไม่ลืมความยากลำบากของบรรพบุรุษ ที่กว่าจะสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาจนร่ำรวยต้องผ่านความยากลำบากอะไรมา

แก่นเรื่องจากนวนิยายม่านมรสมุ แสดงให้เห็นความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณของชาวไทยเชื้อสายจีนผ่านตัวละครเอกคือกู่ ความกตัญญูเป็นคตินิยมของคนจีนที่สั่งสอนให้ลูกหลานชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนยึดถือปฏิบัติ ตัวละครกู่แสดงความกตัญญูต่ออาแปะซุงคนที่ช่วยเหลือกู่กับอ้วงเมื่อครั้งที่เดินทางมาจากบางปะอินเพื่อหางานทำในกรุงเทพฯ อาแปะซุงให้ที่พักให้เงินและฝากงานกับเฒ่าแก่เล้งจนกู่สามารถมีเงินเดือน จึงนำเงินเดือนที่ได้ไปให้ซุงใช้เดือนละ 20 บาททุกเดือนเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณที่แปะซุงช่วยเหลือตน ดังปรากฏในเรื่องนวนิยายว่า

ผู้เฒ่าซุงทอดสายตาดูเด็กชายอย่างปราณี “แค่เจ้ามีแกใจแะมาหาข้าก็พอใจแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องเอาเงินทองมาให้หรอก เจ้าเองก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายอยู่อีกมาก”

“ไม่เป็นไรหรอกครับ” กูยืมเห็นพื้นขาว “อันที่จริงแล้วเงินนี้ก็จำนวนเป็นเพียงน้อยนิดเท่านั้นคุณลุงรับไว้ด้วยเถิดครับ”

“ถ้าเจ้าตั้งใจมันเหมาะเช่นนั้น ข้าก็ไม่อาจขัดใจเจ้า” ผู้เฒ่าพยักหน้าและยัดธนบัตรใบละ 20 บาท ที่ถืออยู่ในมือลงในกระเป๋ากางเกง

(ม่านมรสมุ. 2541: 46)

จากตัวอย่างข้างต้นประภัสสร เสวิกุล ได้นำเสนอและสอดแทรกแนวทางการดำเนินชีวิตไว้ในเนื้อเรื่องเป็นแนวคิดให้กับผู้อ่านสำหรับการใช้ชีวิต แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกถึงความเป็นจีนในเรื่องของการยึดมั่นความดีมีความกตัญญู

และมีความอดทนต่อความลำบากซึ่งจะทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ

2. แก่นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว

กลวิธีการนำเสนอความเป็นจีนผ่านแก่นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวในนวนิยายและเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล ได้นำเสนอเนื้อหาและแก่นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวโดยตรง โดยแสดงให้เห็นถึงปัญหาในครอบครัว ความสัมพันธ์และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ ทำให้เกิดความวุ่นวายในครอบครัว แก่นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว ปรากฏในเรื่องสั้น ได้แก่เรื่อง รองเท้าไม้และแผ่นดินใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ป้าสองซึ่งเลี้ยงดูฉันมาตั้งแต่เล็ก แอบเล่าให้ฟังว่า ตอนที่ไปเรียนหนังสือที่เมืองจีนนั้นได้รักใคร่ชอบพอกับผู้หญิงในตำบลเดียวกันคนหนึ่ง แต่ทางผู้ใหญ่ฝ่ายเราไม่เห็นด้วย เพราะผู้หญิงคนนั้นเป็นนักศึกษาฝ่ายปฏิวัติ..ความขัดแย้งในระหว่างกู่กับตาและญาติๆ รุนแรงจนถึงขั้นกู่ตัดสินใจที่จะสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อผู้หญิงที่ตนรัก เป็นเหตุให้ตาล้มเจ็บ กระทั่งตาตาย กู่จึงหนีกับไปเมืองจีนอีกครั้ง

ขณะนั้นไฟปฏิวัติกำลังลุกไหม้ในประเทศจีน กู่กลับไปที่นี่อย่างคนหนุ่มที่เปี่ยมไปด้วยความหวังอันโชติช่วงและความรักที่เร่าร้อน แต่ระยะหลายปีที่กู่จากมาประกอบกับการติดต่อสื่อสารที่ไม่ประติดปะต่อทำให้ผู้หญิงของกู่แต่งงานไปกับหนุ่มนักปฏิวัติ

วันหนึ่งมีข่าวมาจากเมืองจีนว่า สามียังของผู้หญิงที่กู่รักเสียชีวิตและหล่อนรอคอยการกลับไปของกู่ ข่าวนี้ทำให้กู่เปลี่ยนไปเป็นคนละคน กู่ตัดผม โกนหนวดเครา และแต่งเนื้อแต่งตัวเรียบร้อย พุดคุยยิ้มหัวกับพี่น้องอย่างมีความสุข และความหวังที่จะเดินทางไปไปแต่งงานและอยู่กับ

กับผู้หญิงคนนั้นที่ชั่วเถา แต่ความตั้งใจของกูได้รับ การคัดค้านอย่างเต็มที่จากยาย ซึ่งต้องการให้ ลูกชายคนเดียวของครอบครัวเป็นผู้สืบสกุลและ รับช่วงกิจการงานต่างๆ ในเมืองไทย ทั้งคู่มีปาก เสียงกันอย่างรุนแรงถึงขั้นที่ยายประณามว่ากูเป็นคน ทำให้ตาตาย และกูก็จะฆ่าตัวตายตามไปอีกคน หากกูยังดึงดันที่จะไปให้ได้ และนี่เองเป็นจุดที่ทำให้ กูต้องตัดสินใจครั้งสำคัญในชีวิตในการเลือกเอา ระหว่างการกลัวถูกกล่าวหาว่าเป็นคนนอกตัญญู กับ ความรักที่ปรารถนาและรอคอยมา”

(รองเท้าไม้. 2536: 65-66)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการนำเสนอถึงความเป็นจีนในเรื่องของครอบครัว คนจีน ที่ให้ความสำคัญกับลูกชายที่จะต้องมีหน้าที่ สืบทอดกิจการของครอบครัว การบอกเล่าเรื่องราวผ่านการเล่าเรื่องของหลานกู โดยแสดงให้เห็นถึงปัญหาในครอบครัว ความสัมพันธ์และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัว ระหว่างตา ยาย และตัวกูจนเกิดเป็นปัญหาใหญ่ ทั้งการถูกกีดกันความรักจากพ่อแม่ การถูก ประณามว่าเป็นคนทำให้ตาตายจากผู้เป็นแม่ จน ทำให้กูซึ่งเป็นลูกชายต้องตัดสินใจเลือกระหว่าง ความรักกับความกตัญญู เพราะหากเลือกความรัก ก็จะถูกหาว่าเป็นคนนอกตัญญูทำให้พ่อตายและแม่ จะฆ่าตัวตายอีก ซึ่งคนจีนให้ความสำคัญอย่างยิ่ง กับเรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่ จึงเป็นแก่นเรื่อง ที่เกี่ยวกับปัญหาครอบครัวโดยตรง

ในเรื่องสั้น แผ่นดินใหญ่ แสดงให้เห็นถึง ปัญหาครอบครัวเมื่อช่วงตัวละครเอกที่เป็นหัวหน้า ครอบครัวไม่ทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัวไม่ทำงาน หาเอาแต่หมกหมุ่นที่จะกลับเมืองจีนตามเจ็ทคอม พ่อของตน ทำให้เกิดปัญหาความขัดสนเงินทองใน ครอบครัว ทำให้เชิงผู้เป็นภรรยาต้องทำงานหนัก เพื่อหาเงินเลี้ยงดูสามีและลูก ดังตัวอย่างว่า

ซึ่งเริ่มทรนทรายที่จะตามพ่อไปเมืองจีน แต่เงินที่เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยนั้นไม่เพียงพอที่จะทำอะไรได้...ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไม่สนใจที่จะออกไปขายของเหมือนก่อน วันทั้งวันเอาแต่นั่งซึมอยู่คนเดียว แต่เชิงก็ไม่เคยบรีปากพูดอะไรทางเดียวที่หล่อนทำได้คือ...ทำงานให้หนักขึ้นกว่าเดิม เชิงผ่อนจักรเย็บผ้าเก่าๆ มาคันหนึ่งและนั่งเย็บเสื้อโหลอย่างหามรุ่งหามค่ำ

(แผ่นดินใหญ่. 2555: 304)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการที่ชายชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีน ที่มีสถานะเป็นสามีและบิดาไม่ทำงานหาเลี้ยงครอบครัวทำให้เกิดปัญหาและมีความลำบากที่ทำให้ครอบครัวขาดแคลนเงินทองในการดำเนินชีวิต ภาระหนักตกไปที่ภรรยาคือเชิงที่ต้องทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวแทน เชิงเป็นภรรยาที่ดีดูแลสามีและลูกๆ เป็นอย่างดีตามวัฒนธรรมหญิงชาวจีนที่เคารพสามีดูแลบ้านเรือนทุกอย่าง แสดงให้เห็นสภาพชีวิตหญิงชาวจีนในฐานะภรรยาที่ต้องดูแลบ้านเรือน ทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวเมื่อสามีผู้ไม่ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว ดังจะเห็นได้จากการที่เชิงต้องทำงานเย็บเสื้อโหลหาเงินเลี้ยงสามีกับลูก

3. แก่นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

กลวิธีการนำเสนอความเป็นจีนผ่าน แก่นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ที่จะแสดงให้เห็นทั้งเศรษฐกิจที่ดีมีการค้าขายลงทุนได้กำไรหรือแสดงให้เห็นถึงสภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่เพื่อเป็นการเดินเรื่องของตัวละครคนจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนนวนิยายและเรื่องสั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ตั้งคง พอจะรู้ถึงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในบ้านเราตั้งแต่ต้นปีนี้มา” รองผู้จัดการเริ่มต้นเล่า “มันลูกกลมเหมือนเหมือนไฟไหม้ป่าและเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ แม้ว่ารัฐบาล

จะทุ่มเงินลงไปในการแก้ปัญหาไฟแนนซ์และพุงค่าเงินบาทเป็นจํานวนมหาศาลก็ไม่สามารถจุดรั้งเอาไว้ได้ ตรงกันข้ามกลับทำให้สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลงจนต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนไอเอ็มเอฟ”

“ครับ” เด็กหนุ่มพยักหน้า “แล้วบริษัทก่อสร้างอย่างเราละครับทำไมถึงเจอกับปัญหานี้ด้วย”

“บริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่อย่างบุญญรัตน์อยู่ได้ด้วยการรับงานโครงการใหญ่ๆ ได้รับผลกระทบอันดับต้นๆ เพราะคนไม่มีเงินจะมาลงทุนในเรื่องอสังหาริมทรัพย์ เจ้าของโครงการก็ขาดเงินหมุนเวียนไปชำระหนี้ที่กู้มาจากไฟแนนซ์ ส่งผลให้ไฟแนนซ์ขาดสภาพคล่อง ส่วนภาคราชการที่เคยเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญก็ถูกตัดทอนงบประมาณต้องยกเลิกหรือยี้ระยะเวลาในการก่อสร้างถนนหนทางและสถานที่ราชการออกไป”

(สำเภาทอง. 2541: 27-28)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกถึงความเป็นจีนผ่านแก่นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ โดยการรับทราบปัญหาและผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจยุคฟองสบู่ จนทำให้บริษัทบุญญรัตน์การช่างของพ่อตั้งขาดทุนจนทำให้พ่อของตั้งกระโดดตึกฆ่าตัวตายไป และตั้งต้องเข้ามาบริหารงานในบริษัทแทนพ่อ และเพื่อจะนำพาบริษัทผ่านวิกฤตนี้ไป ตั้งจึงต้องรับบทบาทหน้าที่ในการเข้ามาแก้ปัญหาของการขาดทุนในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้แก้ปัญหาของคนไทยเชื้อสายจีนในภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ซึ่งตั้งเป็นรุ่นที่ 3 กับการทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต่อจากพ่อ

ในนวนิยายเรื่อง ม่านมรสุม นำเสนอภาพรวมของเศรษฐกิจที่มีความรุ่งเรืองมีช่องทางใน

การทำการค้าโดยเฉพาะการทำโรงงานอาหารกระป๋อง เห็นได้จากการที่เถ่าแก่เสี่ยงยับขยายโรงงานหน่อไม้กระป๋องส่งขายตามร้านชำและซูเปอร์มาเก็ต และในภายหลังก็ได้ขยายเป็นโรงงานผลไม้กระป๋องที่ใหญ่โต ดังตัวอย่าง

เถ่าแก่เสี่ยงขยายโรงงานของตนเองในอีก 2 ปีต่อมา อันเป็นปีที่หลานสอบผ่านเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ใส่เสื้อกับกุ๊สอบเทียบชั้น ม.6 ได้ โดยหลินตัดสินใจศึกษาของทุนเพื่อมาดูแลกิจการการค้าของครอบครัวอย่างเต็มที่ ส่วนอ้วงแม้จะไม่ใส่ใจต่อการเรียนเช่นเพื่อน แต่ก็เก็บเกี่ยวความรู้ต่างๆ จากประสบการณ์ชีวิตและการทำงาน

นอกจากผลไม้กระป๋องที่ประสบความสำเร็จด้วยดีแล้วเถ่าแก่ก็ลงมือผลิตสินค้าเครื่องกระป๋องอื่นๆ โดยเริ่มด้วยผลไม้ เช่น เงาะ ลำไย และลิ้นจี่

“คนสมัยนี้เปลี่ยนไปจากเมื่อสมัยก่อน” เถ่าแก่พูดคุยกับอ้วงและก๊วในวันที่ทดลองการผลิตสินค้าชนิดใหม่ “ตอนที่อ้วงยังเล็กๆ ผู้คนกินกันแต่แต่ผลไม้สด จะมีผลไม้กระป๋องที่นิยมกันหน่อยก็ลิ้นจี่ แต่เดี๋ยวนี้คนกลับหันมาซื้อผลไม้กระป๋องกันมากขึ้นและกินผลไม้สดน้อยลง”

(ม่านมรสุม. 2541: 60)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจที่ดี สามารถทำการค้าการลงทุนได้ผลกำไรดี จนเถ่าแก่เสี่ยงสามารถมีโรงงานผลิตผลไม้กระป๋องขนาดใหญ่สำเร็จ กิจการรุ่งเรืองจนทำให้เถ่าแก่เสี่ยง อ้วง ก๊ว และครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น มีเงินทองร่ำรวยมีฐานะในสังคม แก่นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจถูกนำเสนอผ่านเรื่องราวชีวิตของตัวละครชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนที่ประสบความสำเร็จทางการค้าการลงทุนทำบริษัทหรือ

โรงงานต่างๆ แสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน ในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

4. แก่นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

กลวิธีการนำเสนอความเป็นจีนผ่านแก่นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง โดยแสดงให้เห็นถึงวิถีทางการเมืองการปกครอง แนวทางการปกครองและสถานการณ์ทางการเมืองการปกครอง ที่เกิดขึ้นจริงในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครของเรื่อง นำไปสู่ผลกระทบต่อคนในสังคม แก่นเรื่องที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ไซ่นามูน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เด็กหนุ่มชาวจีนร่างผอมสูง หน้าตาเนื้อตัวมอมแมม ผมเผ้ารุงรังแต่งกายด้วยเสื้อผ้าเก่าๆ เต็มไปด้วยรอยประหลาดสวมรองเท้าคิบบี้ที่ทำจากยางรถยนต์ที่บรรทุกผู้คนและข้าวของเพียบแป้นเฟ่งสายตามองไปยังท่าเรือที่อยู่เบื้องหน้าด้วยดวงตาที่แฝงความมุ่งหวัง

“สงครามสงบแล้ว มีคนจีนในมาลายามุ่งหน้ามาสิงคโปร์กันมาก” ชายแก่ซึ่งอยู่ในสภาพที่ไม่ต่างกันเท่าไร ซึ่งยืนสูบบุหรี่อยู่ข้างๆ เอ่ยด้วยน้ำเสียงเรียบๆ “ทั้งที่มาหางานทำเพื่อมีเงินพอประทังชีวิต แสวงหาโอกาสและโชคกลาง และหลีกเลี่ยงจากความขัดแย้ง”

เด็กหนุ่มเบนสายตามาทางชายแก่

“เจ้าคงรู้เมื่อตอนญี่ปุ่นยึดครองมาลายา คนจีนร่วมมือกับอังกฤษในการต่อต้านญี่ปุ่น แต่พอสงครามเลิก รัฐบาลมาลายาไม่ยอมรับรู้เรื่องนี้ ทั้งกีดกันและจำกัดสิทธิคนจีนไม่ให้มีบทบาททางการเมือง การรับราชการ การทำมาหากิน แม้กระทั่งที่ดินจะอยู่อาศัย”

“ผมรู้” เขาพยักหน้า

“คนจีนที่เคยเข้าร่วมในการต่อสู้กับญี่ปุ่นกลายเป็นที่เฟ่งเล้ง และถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์” น้ำเสียงของชายแก่ขุ่นเคืองด้วยความขมขื่น

“ลองร่วมต่อสู้กับญี่ปุ่นด้วยหรือเปล่า” เด็กหนุ่มถามเบาๆ

“เปล่า” อีกฝ่ายส่ายหน้า “ข้าแก่เกินกว่าจะแบกปืนหรือรอนแรมหลบๆ ซ่อนๆ ในป่าได้...แล้วเจ้าล่ะ”

“ตอนนั้นผมยังเด็กเกินกว่าจะได้ยิงใครได้” เขาตอบเสียงๆ

“พ่อแม่ของเจ้าอยู่ที่มาลายาหรือ?” แกะซัก

“พ่อแม่ผมถูกพวกญี่ปุ่นฆ่าตายตั้งแต่ตอนที่พวกมันยึดครองมาลายาแรกๆ ” เด็กหนุ่มกลักรลืนความรูสึกบางอย่าง

(ไซ่นามูน. 2558: 114-115)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงนำเสนอความเป็นจีน ในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในสังคมของตัวละครคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนประสบพบเจอ บทสนทนาของเด็กหนุ่มคนจีนกับชายชราคนจีนที่กำลังเดินทางจากมาลายาไปสิงคโปร์ พูดคุยในเรื่องการจบลงของสงครามการต่อสู้ของกองทัพมาลายาต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์มาลายากับอังกฤษ ความคิดทางการเมืองในหมู่ชาวจีนในมาลายาเริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2476 เหตุการณ์ในสงครามครั้งนี้ทำให้เด็กหนุ่มเสียพ่อแม่อันเป็นครอบครัวไป เมื่อเหตุการณ์จบลงชาวมลายาจำกัดสิทธิคนจีนไม่ให้มีบทบาทในทางการเมือง การรับราชการ การทำมาหากิน ทำให้คนจีนเดินทางออกจากมาลายาทั้งชายชรา รวมถึงตัวเด็กหนุ่มไม่สามารถอยู่ที่มาลายาได้ เพราะจะถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จึงต้องเดินทางไป

สิงคโปร์ด้วยความหวังที่จะมีชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิม

ในเรื่องสั้น บ้านชายตง แสดงให้เห็นถึงผลกระทบต่อชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ตามชนบทอย่างตัวละครเส่งที่ใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก การทำงานที่หาทำได้ก็เพียงอาชีพเล็กๆ น้อยๆ แสดงให้เห็นถึงชีวิตและความลำบากของชาวไทยเชื้อสายจีนหลังเหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงดังตัวอย่างว่า

เมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป และงานที่แกเคยทำก็ซบผืดเคือง เส่งจึงหันมาเปิดบ้านเป็นร้านขายกาแฟและชาลาเปา

แกเคยมีความรู้ในการทำชาลาเปาอยู่บ้าง แม้จะไม่เคยคิดที่จะยึดถือเป็นอาชีพจริงจัง แต่เมื่อถึงคราวที่จะต้องทำ เส่งก็พยายามทำอย่างดีที่สุด

(บ้านชายตง. 2555: 137)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของอาชีพและการดำเนินชีวิตหลังเหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลง ในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงบ้านเมือง ทำให้การใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นไปด้วยความผืดเคืองและยากลำบาก โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยหรือตั้งรกรากอยู่ในชนบทด้วยแล้ว ความยากลำบากยิ่งมีมากกว่าในชุมชนตามเมืองใหญ่ๆ แสดงให้เห็นถึงการเอาตัวรอดและการต่อสู้เพื่อดำเนินชีวิตชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนในสภาวะบ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความเป็นจีนในนวนิยาย และเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล โดยวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอผ่านแก่นเรื่องเป็นหลัก ใช้ข้อมูลตัวบทที่นำมาศึกษามีจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ สำภาทอง ม่านมรสุม ไซนามูน รองเท้าไม้ บ้านชาย

ตง และแผ่นดินใหญ่ ผลการศึกษาพบแก่นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต แก่นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว แก่นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ และแก่นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง โดยแก่นเรื่องที่พบนั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นจีนที่เชื่อมโยงกับโครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทสนทนาและส่วนประกอบอื่นๆ ล้วนเป็นสิ่งที่แสดงแก่นเรื่องทั้งหมด ทำให้เห็นความเป็นจีนในหลายแง่มุมทั้งการใช้ชีวิตที่จะต้องขยัน อดทน มีมานะฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ มีความซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูรู้คุณ ปัญหาของครอบครัวทั้งสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหาของตัวละครในเรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องราวและตัวละครอย่างกลมกลืน และเรื่องการเมืองการปกครองถูกนำมาถ่ายทอดโดยมีสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองในอดีตที่เคยเกิดขึ้นจริงปรากฏอยู่ในเรื่องด้วย

ผลการวิจัยทำให้เห็นว่า การนำเสนอความเป็นจีนของชาวจีนโพ้นทะเลและชาวไทยเชื้อสายจีนมีความยากลำบากของคนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและประเทศเทศต่างๆ แถบเอเชีย รวมถึงชาวไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทยด้วย ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้มีการดำเนินชีวิตที่ต้องต่อสู้กับความยากลำบาก มีความขยันอดทนจนสามารถตั้งตัวได้ รวมไปถึงได้เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน ทำให้ความเป็นจีนในนวนิยาย และเรื่องสั้นของประภัสสร เสวิกุล ผู้อ่านจะเห็นวัฒนธรรม สังคม ค่านิยม อุดมการณ์ ฯลฯ ของคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนที่ถูกถ่ายทอดและยังยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา แม้จะผ่านวันเวลา และการเปลี่ยนแปลงของสังคมหรือยุคสมัยก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวิธีการนำเสนอความเป็นจีนในงานวรรณกรรมของนักเขียนท่านอื่น เพื่อให้

เห็นภาพการนำเสนอความเป็นจีนในแง่มุมต่างๆ มากยิ่งขึ้น

งานเขียนที่มีลักษณะงานเขียนคล้ายๆ กัน เพื่อความเข้าใจในสังคมชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาสังคมและวัฒนธรรมในนวนิยายหรือเรื่องสั้นที่นำเสนอความเป็นจีนใน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2534). *หลักเบื้องต้นในการศึกษาเรื่องสั้นและนวนิยาย*. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชุตินา สัจจามันท์. (2542). *พินิจวรรณกรรม:งานวิจัยทางภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2543). *แฉ่งวรรณกรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อ่านไทย.
- ประภัสสร เสวิกุล. (2541). *สำเภาทอง*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- ประภัสสร เสวิกุล. (2541). *ม่านมรสุม*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- ประภัสสร เสวิกุล (2558). *ไซน้ามูน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ประภัสสร เสวิกุล. (2537). *รวมเรื่องสั้น ซิมไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- ประภัสสร เสวิกุล. (2555). *60 เรื่องสั้น ประภัสสร เสวิกุล*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ปรารถนา บัวเขย. (2535). *วิเคราะห์แนวคิดและการใช้ภาษาในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล*. ปรินญา นินพธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มานิช ดินลานสกุล. (2545). *การอ่านและการเขียนบันเทิงคดี*. เอกสารและตำรามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รีณทัต สัจจะพันธุ์. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2550). *ปัดป้องภัย วัฒนธรรมไทยจีน ไม่รู้ต้องแสวง*. กรุงเทพมหานคร: สีดา.